

Leo Castelein en Clara Velema

Hebben, Worden, Zijn

Met Parcival op zoek naar de Graal

Studiedag, 17 april 2004

Waar word je hebberig van? Wat wou je worden? Wie wilde er vroeger niets worden, alleen maar spelen, niet volwassen worden?”

Met deze heel directe vragen, die spontane reacties uitlokten, initieerde Clara Venema de toehoorders in de dynamiek van hebben, worden en zijn. Daarna ging de spreker Leo Castelein op deze thematiek wat dieper in. Op zijn levensweg beweegt de mens zich voortdurend tussen het verlangen om te hebben, de drang om te worden en de behoefte om te zijn. Hij ervaart hierbij een onvervuld zijn. Dit gevoel vloeit voort uit een innerlijk conflict tussen daadkracht en ontvankelijkheid, waarvoor het zwaard en de graal symbool staan. Aan de ene kant wil de mens van alles doen aan de andere kant voelt hij de behoefte zich te openen voor het zijn. Dit dualisme verscheurt hem en doet hem voortdurend zoeken naar de verloren eenheid in zichzelf. Maar hoe komt de mens weer bij deze oorspronkelijke eenheid? Hoe herstelt hij deze breuk in zichzelf? Deze fundamentele levensvraag is ook de sturende kracht in de persoonlijke zoektocht van de spreker, die zich om een antwoord op deze vraag te vinden zich verdiepte in de mythologische verhalen. Zo kreeg hij geleidelijk aan inzicht in de werking van deze twee basis-energieën; daadkracht en ontvankelijkheid. En in de ontwikkelingsweg die de mens volgt om deze twee met elkaar te verbinden. Het zwaard staat symbool voor de buitenwereld en de graal voor de binnenwereld. Het zwaard vertegenwoordigt een energie die naar buiten gericht is. De aandacht wordt gericht naar het opbouwen van een carrière, dingen verwerven, iemand zijn. Deze oriëntatie op de buitenwereld heeft een competitief karakter. Willen hebben vult echter nooit een gat, lost het gevoel van onvervuld zijn niet op. Het is en schijnbeweging die we maken; we willen in feite weg van het gat dat we ervaren.

Tegelijk krijgen we voortdurend impulsen van onze binnenwereld in de vorm van fantasieën over, van inspiratie, dromen, onze onbewuste wereld. Zo werkt de graalsenergie in ons. Ze confronteert ons voortdurend met waar we naartoe zouden willen.

Door de werking van deze twee basis-energieën in ons, ontdekken we steeds weer opnieuw een basisverlangen om terug te keren naar de heelheid van het leven, waarvan we zijn afgedwaald. Het is de heimwee naar de volheid van het bestaan. In de loop der tijden is er een breuk ontstaan tussen het mannelijke en het vrouwelijke, tussen God en Godin. Deze breuk wordt in het **Parsivalverhaal** gesymboliseerd door het zwaard en de graal.

De fundamentele vraag waarvoor **Parsival**, de mens, komt te staan is: Hoe breng ik deze twee basis-energieën weer bij elkaar. Hoe hef ik de dualiteit op om in het centrum te gaan staan, het punt van heelheid? Het **Parsivalverhaal** beschrijft het veranderingsproces dat de held ondergaat tijdens zijn zoektocht naar heelheid. Over de graal bestaan veel mythen, waarin men drie stromingen kan onderscheiden. De christelijke, de alchemistische en de Keltische stroming die de interessantste is. De Kelten leefden in twee werelden tegelijk. In de ene wereld, de uiterlijke wereld regeert de koning, het wereldlijk koningschap. In de andere

wereld, de innerlijke wereld, Avalon, heerst de koningin, de vrouw. De Kelten geloofden dat de bronnen toegang gaven tot de vrouwelijke binnenwereld. Bij deze bronnen verleenden priesteressen kracht en genezing aan wie om hulp vroeg.

Een boze koning nam op een dag één van deze maagden gevangen en ontvoerde haar naar zijn paleis. Door deze gewelddaad werd het land verwoest. De oorspronkelijke heelheid die er was verdween. Er moest dus een mythologische held komen die de heelheid herstelt. In het **Parsivalverhaal** staan zwaard en de lans symbool voor de koning en de graal voor de koningin.

Na deze inleiding worden we door de spreker het verhaal, waarvan een verkorte versie wordt voorgelezen, binnengevoerd.

Parsival wordt door zijn moeder die niet wil dat hij net als zijn vader ridder wordt, op een afgelegen plek in het woud opgevoed. Op een dag gaat **Parsival** op jacht en hij ontmoet ridders in een schitterende wapenrusting. Vanaf dat moment wil hij ridder worden. Hij krijgt de raad van deze ridders om naar het hof van Koning Arthur te gaan. Zijn moeder verzet zich hevig tegen zijn vertrek. Doch **Parsival** zet door. Voor zijn vertrek trekt zijn moeder hem nog een narrenpak aan. Ze geeft hem ook aan hoe hij met vrouwen moet omgaan. Hij luistert niet echt, neemt afscheid van zijn moeder, die na zijn vertrek dood neervalt.

Vanaf dit moment gaat **Parsival** de weg van de ekster. Om te groeien, zichzelf te worden moet hij loskomen van, wat verdriet met zich meebrengt. Hij balanceert tussen wit en zwart, tussen licht en duisternis. Na een tijdje komt hij bij een tent waar hij een vrouw aantreft. Hij doet de vrouw onrecht aan. Als na zijn vertrek haar man thuiskomt wordt zij gestraft voor **Parsivals** daden. Ondertussen nadert **Parsival** Camelot. Hij ontmoet een ridder met een prachtige wapenrusting die een gouden beker in de hand houdt. Hij wil ook als deze ridder worden en komt met deze wens bij koning Arthur aan.

Hier onderbrak Leo het verhaal en gaf hij het woord aan Clara die bepaalde toehoorders uitnodigde om in de rol te gaan staan van **Parsival**, Koning Arthur, zijn ridders en een jonkvrouw die al heel lang zwijgt. Het fragment werd in scène gezet. Iedere rolspeler kreeg een kledingstuk en het bijbehorende attribuut. Ieder kon zich zo inleven in de figuur die hij vertegenwoordigde en contact leggen met wat hij in deze rol ervaart en voelt. De begeleidster ondersteunt het geheel door het stellen van vragen en door bepaalde zinnen uit het verhaal te laten verwoorden, zodat de ervaring zich verdiept. Zo wordt het verhaal je eigen verhaal omdat je er lijflijk en gevoelsmatig bij betrokken wordt. Dit levert belangrijke informatie op over je beleving van de thema's in het verhaal waardoor je dan weer raakpunten vindt met je eigen levensverhaal. Dit alles werd met elkaar gedeeld, waardoor het voor ieder in patroon kon vallen.

Daarna duidde Leo nog even dit fragment. **Parsival** staat aan het begin van zijn echte leven. Hij neemt zijn lot in handen Hij is nog onervaren en naïef. Zijn narrenpak symboliseert zijn onvolwassenheid. Doordat hij aan de koning zijn bereidheid laat zien om confrontaties aan te gaan en een echte ridder te worden, krijgt hij van de koning de opdracht de ridder met de gouden beker te verslaan en de beker terug te brengen. Het is een fundamenteel moment in het leven van iemand die iets wil incasseren.

Parsival volbrengt de opdracht en zet als ridder zijn reis verder. Hij ontmoet de ridder Gournemans die hem de kunst leert van het eerlijke gevecht en de goede manieren die bij een

ridder passen. Hij krijgt **Parsival** zover dat hij zijn narrenpak uittrekt en hij geeft hem de raad niet veel te spreken en de zwakken bij te staan. **Parsival** trekt verder. Hij komt bij een burcht, waar Blanchefleur woont, die belegerd wordt door een grote macht. **Parsival** verslaat de belegeraar en trouwt met Blanchefleur. Hij ontmoet in haar de godin in maagdelijke vorm. Daarna vertrekt hij opnieuw om zijn moeder op te zoeken en hij bereikt een kasteel met de naam Montsalvat. Bij zijn aankomst ziet iedereen in hem een verlosser. Hij ontmoet de zieke koning. Toch vraagt hij niets, omdat hij meent dat dit ongepast is. Een jonge man brengt een zwaard binnen dat door de koning aan **Parsival** als geschenk wordt aangeboden. Er komt een processie de zaal binnen. Een dienaar draagt een witte lans met een bebloede punt. Hij wordt gevolgd door een jonkvrouw die een schitterende graal draagt en een jonkvrouw die een zilveren schaal draagt. Ook hierover vraagt **Parsival** niets. De volgende ochtend is het kasteel helemaal verlaten. **Parsival** hoort een stem die zegt: "Gij onverlaat, je had de kans om grote dingen te doen." **Parsival** gaat op weg naar het woud en ontmoet een maagd met het lichaam van een dode ridder op haar schoot. Hij vraagt haar wie deze ridder heeft gedood. Als de jonkvrouw verneemt dat hij op de Graalsburcht is geweest zonder naar de wonde van de Visserskoning te vragen, reageert ze zeer teleurgesteld. Ze deelt hem boos mee dat zijn moeder van verdriet is gestorven. Op deze manier komt zijn karma naar hem terug. Hij gaat achter de wrede ridder aan en herkent in hem de man van de vrouw die hij onrecht had aangedaan. Hij verslaat hem en schenkt hem genade en stuurt hem samen met zijn vrouw naar het hof van Koning Arthur. Zo zet hij recht wat hij vroeger verkeerd deed en handelt als een echte ridder. Ondertussen zendt Koning Arthur ridders uit om **Parsival** te zoeken, omdat het tot hem doordringt dat **Parsival** een bijzondere ridder is. Een gezant van de koning vindt hem en brengt hem naar het hof. Dit fragment wordt opnieuw in scène gezet.

De koning en zijn ridders ontvangen **Parsival**. De koning slaat **Parsival** tot ridder van de Ronde Tafel.

De jonkvrouw Kundri die verschijnt met een zwarte kap met een doodshoofd erop vervloekt **Parsival** omdat hij op de Graalsburcht de verlossende vraag niet heeft gesteld. De koning geeft hem de opdracht de Visserkoning op te zoeken en te genezen. Daarna deelden de deelnemers wat ze hadden ervaren en welke raakpunten ze met hun eigen leven vonden.

Daarna duidde Leo dit fragment als het moment dat iemand in zijn leven het toppunt van zijn carrière bereikt en zijn kracht ontdekt. Het is echter ook het moment dat er een confrontatie aanbreekt met de gemiste kansen, met alles wat onafgewerkt achter je ligt. Je denkt dat je heel ver bent, maar zolang je niet rechtzet wat je verkeerd hebt gedaan, blijft dit je dwarszitten. Kundri belichaamt dat deel van zijn anima dat hij verdringt en waarmee hij zich opnieuw verzoenen moet.

Parsival beseft zijn plicht en gaat op weg. Hij wil met stelligheid weten wie men bediende met de graal en wat de koning heeft verwond. Vijf lange jaren gaan voorbij van boetedoening. Hij wil het onrecht goedmaken, ook al handelde hij uit onwetendheid. Hij ontmoet een stoet van drie ridders en tien jonkvrouwen, die hem erop wijzen dat op Goede Vrijdag geen wapens gedragen worden. **Parsival** vraagt hen waar ze vandaan komen. Ze wijzen hem de weg naar de kluisenaar aan wie ze om raad voor hun zonden vroegen. **Parsival** zoekt de kluisenaar op. Hier wordt het verhaal opnieuw onderbroken om dit fragment te ensceneren. Op een grote kandelaar worden door de begeleidster kaarsen aangestoken. Een deelnemer kruipt in de rol van de kluisenaar en krijgt een pij aangemeten. Sereen en ingetogen wacht hij **Parsival** op, die meteen op zijn knieën valt en de kluisenaar wanhopig om raad vraagt. Deze wijst naar het licht en nodigt **Parsival** uit om wat hij het

liefst zou willen hebben bij het licht neer te leggen. **Parsival** doet dit en krijgt de zegen van de kluizenaar die zijn handen op zijn hoofd legt. Dit was een ontroerend moment. De deelnemers voelden zich zeer betrokken bij dit gebeuren. Er was sprake van een catharsis. De deelnemer die in de rol van **Parsival** was gekropen getuigde hierover: “Ik had het intense gevoel, ik ontmoet iemand die me wezenlijk helpt en ik kan weer verder.”

Leo lichtte het fragment verder toe door erop te wijzen dat wat je het liefst wil hebben in je leven soms je grootste tegenstander wordt. **Parsival** leert van de kluizenaar vergeving, overgave, nederigheid. Hij verneemt dat met de Graal de vader van de Visserkoning dagelijks bediend wordt met een hostie die hem in de Graal gebracht wordt. De oude vorst, die helemaal vergeestelijkt is, heeft aan deze voeding genoeg. **Parsival** gaat daarna opnieuw op weg. Hij ontmoet een ridder met een zwarte huidkleur waarmee hij een gevecht aangaat. Hij geeft de ridder een geweldige slag met zijn zwaard. Uiteindelijk blijkt deze ridder zijn broer te zijn. **Parsival** komt hier zijn schaduw tegen. Hij kan deze nooit overwinnen. Hij kan er zich wel mee verzoenen. Beide broers gaan nu naar het hof van Koning Arthur. Kundri verschijnt als een beeldschone vrouw en begeleidt hen naar de burcht. **Parsival** vraagt de koning vol medeleven waarom hij pijn lijdt. Op slag is de koning genezen. Iedereen juicht. **Parsival** wordt tot de hoeder en beschermer van de Graal benoemd. Een koor van engelen zingt: “Heil U, **Parsival**, Vorst van de Graal. Schijnbaar voor altijd verloren, bent U voor altijd gered.”

Als **Parsival** vele jaren later sterft worden de Gewijde Lans en de Heilige Graal naar de hemel gebracht. Sindsdien zijn ze niet meer op aarde gezien.

De weg die **Parsival** gaat symboliseert duidelijk het individuatieproces dat de mens doormaakt, als hij met eerlijke motieven op zoek gaat naar het opheffen van de dualiteit. Het verhaal spelen is een goede ingang om contact te maken met momenten in het eigen individuatieproces. Het vinden van een raakpunt kan een sleutel aanreiken om een deur te openen die een licht werpt op een nieuw inzicht. De ontmoeting van **Parsival** met de kluizenaar illustreerde dit op treffende wijze. Het moment van verzoening. Het moment van zielsverbondenheid waarop een verhaal een werkelijkheid wordt die men beleeft.

Of om dit moment met **Jungs** woorden te duiden: als de kracht van de transcendentie functie voelbaar wordt, dan wordt ook de kern van het bestaan geraakt. Daar vindt de mens de vrede die hij diep in zijn binnenste zoekt. Het Zwaard en de Graal verzoenen zich met elkaar. De mens wordt wie hij is en zijn ziel vindt vervulling.

Huguette Beyens